Commissie voor de
milieueffectrapportage

Omgevingsvisie gemeente Berkelland

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

1 februari 2024 / projectnummer: 3771

1 Advies over het OER in het kort

De gemeente Berkelland stelt een nieuwe omgevingsvisie op. Deze biedt een kader voor toekomstige ontwikkelingen tot het jaar 2030 (met een doorkijk naar 2040). De gemeente zet in op het ontwikkelen van nieuwe functies (bedrijventerreinen, woningen, bereikbaarheid) in combinatie met verbeteringen voor landschap, natuur, cultuurhistorie en behoud van noaberschap[1] en sociale structuren. Voor de besluitvorming over de omgevingsvisie is een Omgevingseffectrapport (OER) opgesteld[2]. De gemeente Berkelland heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') gevraagd te adviseren over het OER[3]. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en volledigheid daarvan.

Wat blijkt uit het OER?

Het OER maakt duidelijk dat de omgevingsvisie als uitgangspunt heeft het behouden van het karakter van het gemeentelijk grondgebied[4]. Het OER laat zien welke stappen zijn gezet om te komen tot een 'voorkeursalternatief' (VKA). Dit VKA is de basis voor keuzes die in de ontwerp-omgevingsvisie opgenomen zijn. Op basis van de effectbepaling en -beoordeling van het voornemen en de alternatieven (in het OER: opgaven en beleidsopties) is het voorkeursalternatief geformuleerd. Dit bestaat uit drie strategieën (in het OER: verhaallijnen) voor de inrichting van het gemeentelijk grondgebied:

- Vitale leefomgeving in Berkelland;
- Berkellands landschap als toekomstbestendige drager;
- Toekomstbestendige economie en landbouw.

De effecten van deze drie strategieën zijn vervolgens bepaald en beoordeeld.

Het OER concludeert dat het voorkeursalternatief redelijk positief tot positief scoort. De inzet op het ontwikkelen van nieuwe functies in combinatie met de beoogde verbeteringen voor landschap en natuur, zorgen volgens het OER voor positieve scores. Ook de inzet op het behoud van noaberschap en sociale structuren zorgt voor een positieve beoordeling. De milieuaspecten geluid, geur, luchtkwaliteit, bodemkwaliteit, electromagnetische velden en de aspecten landschap, cultuurhistorie & archeologie en het aspect voorzieningenniveau scoren neutraal. Alleen het aspect onderwijsniveau scoort neutraal tot negatief. Geen enkel aspect van het voorkeursalternatief scoort volgens het OER negatief.

Het OER constateert dat de ruimtedruk in Berkelland groot is. Hierdoor kunnen niet alle strategische opgaven optimaal bediend worden ('niet alles kan' en 'niet alles kan tegelijkertijd'). Duidelijke en scherpe keuzes zijn dan ook noodzakelijk. Bij het maken van deze keuzes zijn voor de gemeente de volgende thema's leidend: kwaliteit en vitaliteit van het buitengebied, robuuste (woon)kernen en klimaatverandering.

---

1 Dit zijn de gezamenlijke noabers (buren) in een kleine sociale, overwegend agrarische gemeenschap. Binnen de noaberschap geldt de noaberplicht. Dit houdt in een verplichting, de noabers (in een ruime zin des woords) bij te staan in raad en daad indien dat nodig is.

2 Het OER is formeel een milieueffectrapport (MER), maar gaat ook in op sociale en economische aspecten. Daarom is, in aansluiting op de Omgevingswet, de term 'omgevingseffectrapportage' gekozen.

3 Op verzoek van de gemeente heeft de Commissie de binnengekomen zienswijzen op het OER betrokken bij haar advies

4 De omgeving van de gemeente Berkelland wordt gekenmerkt door beekdalen, coulissenlandschap, bossen, kleine woonkernen en landbouw: een groen landschap en een landelijke woonomgeving met in totaal zo'n 44.000 inwoners, waarbij de agrarische sector ruimtelijk gezien een belangrijke pijler is.

Wat is het advies van de Commissie?

Het OER heeft gediend als ondersteuning en onderbouwing bij het opstellen van de omgevingsvisie. Het OER laat zien dat uitgebreide en intensieve participatie voor de ontwikkeling van de Omgevingsvisie heeft plaatsgevonden. De Commissie merkt op dat het OER lastig te volgen en begrijpen is zonder de omgevingsvisie te raadplegen.

De Commissie ziet de opzet van het OER en van de omgevingsvisie als "uitnodigings-planologie": er zullen nadere keuzes worden gemaakt bij de uitwerking van de visie. Deze keuzes zullen worden vastgelegd in ruimtelijke vervolgbesluiten. Het OER levert de agenda voor de uitwerking van de omgevingsvisie en voor de nog te maken keuzes. De Commissie ziet dit op zich als een waardevol resultaat. Tegelijkertijd leidt dit ertoe dat een grote opgave resteert voor de toekomstige uitwerking in vervolgbesluiten en/of herziening(en) van de visie. Dit geldt zowel voor het beantwoorden van de vraag of alle ambities haalbaar zijn als voor de vraag wat daarvan de milieueffecten zijn. Het is de vraag of in dat stadium nog voldoende breed naar de knelpunten en belangen kan worden gekeken om alsnog tot integrale oplossingen te komen.

De Commissie signaleert bij de toetsing van het OER echter ook dat nog belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over de Omgevingsvisie Berkelland. Het gaat om de volgende punten:

- **De uitwerking van de referentiesituatie is niet altijd correct en volledig.** Deze gaat van verschillende zichtjaren uit. De beschrijvingen van de referentiesituaties (vooral voor landbouw, natuur, klimaatadaptatie en energieopwekking) zijn incompleet. Bovendien is niet voor alle beoordelingscriteria de referentie beschreven. Een onjuiste dan wel onvolledige beschrijving van de referentiesituatie leidt tot een onjuiste en/of onnavolgbare effectbeoordeling.
- **Het principe van bodem en water sturend is in de alternatieven onvoldoende uitgewerkt**. Het OER geeft aan dat bodem en water sturend zijn. Het is echter niet duidelijk waar en hoe deze uitgangspunten doorwerken in het OER. Het principe van bodem en water sturend is bovendien niet ruimtelijk uitgewerkt en op kaart gezet, terwijl de keuzes hierin wel grote invloed hebben op vooral de landbouwtransitie.
- **De effectbeoordeling is onvoldoende navolgbaar**. Het is in het OER niet navolgbaar hoe tot het voorkeursalternatief en de effectbeoordeling daarvan is gekomen. Dit is onder meer het gevolg van een onjuiste dan wel onvolledige beschrijving van de referentiesituatie.

De Commissie adviseert de ontbrekende informatie in een aanvulling op het OER op te nemen en pas daarna een besluit te nemen over de Omgevingsvisie Berkelland.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

Figuur 1: Integrale visiekaart Berkelland (bron: OER)

Aanleiding MER

De Omgevingsvisie Berkelland stelt kaders voor toekomstige ontwikkelingen die negatieve gevolgen kunnen hebben voor het milieu. Daarom is een plan-MER (OER) opgesteld. Het Omgevingseffectrapport (OER) biedt de mogelijkheid om het milieubelang mee te laten wegen bij de totstandkoming van de omgevingsvisie: de omgevingseffecten van de beleidsopgaven, -opties en mogelijke strategieën voor deze visie zijn in het OER in beeld gebracht.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag - in dit geval de gemeenteraad Berkelland - besluit over de Omgevingsvisie Berkelland.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3771 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het opvolgen ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming over de omgevingsvisie door de gemeente Berkelland. In de tekst doet de Commissie ook een aanvullende aanbeveling. Deze is bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1 Leefomgevingsfoto (referentiesituatie)

De Omgevingsvisie Berkelland biedt een kader voor toekomstige ontwikkelingen in de gemeente tot het jaar 2030. Het OER kijkt dan ook vooral naar de gevolgen tot 2030 en, waar dat relevant is, beoordeelt ze ook de potentiële impact tot 2040. De Commissie heeft hierbij twee opmerkingen. Ten eerste, als het zichtjaar van de Omgevingsvisie 2030 is, dan dient in het OER voor de referentiesituatie ook consequent het jaar 2030 te worden gehanteerd. Dit is echter niet altijd het geval. Ten tweede wijst de Commissie erop dat het zichtjaar 2030 een erg korte termijn is voor een visie op de middellange en langere termijn.

Voor een aantal beoordelingscriteria ontbreekt in hoofdstuk 3 van het OER een beschrijving van de referentiesituatie. Dit is opmerkelijk, omdat in de tabel in paragraaf 3.7.1 juist deze ontbrekende criteria zijn aangegeven als belangrijk voor diverse opgaven. Het gaat dan om bijvoorbeeld bodemkwaliteit (opgaven 1, 3 en 6), droogte en hittestress (opgave 5) en wateroverlast (opgave 1). Voor het aspect gezondheid ontbreekt het belangrijke criterium $PM_{2,5}$. Op deze aspecten is het nu dus niet mogelijk om de huidige situatie en het voorkeursalternatief te beoordelen.

Het is vervolgens onduidelijk op welke manier de leefomgevingsfoto als referentiesituatie wordt gehanteerd bij de effectbeoordeling van het voorkeursalternatief. Als voorbeeld: in paragraaf 4.3.2 wordt aangegeven dat het biodiversiteitsplan van de gemeente leidend is voor het voorkeursalternatief, wat volgens het OER een positief effect heeft. Dit is een onjuiste benadering, want als het een vigerend plan is, dan is dit een autonome ontwikkeling en zou de score van het effect van het voorkeursalternatief neutraal moeten zijn.

Hieronder gaat de Commissie specifieker in op een aantal thema's dat onvoldoende in de staat van de leefomgeving/referentiesituatie aan de orde komt.

Landbouw

De huidige situatie van de landbouw in het plangebied wordt slechts summier en oppervlakkig beschreven. De beschrijving van de huidige situatie lijkt bovendien de jaren 2018/2019 te betreffen. Dit is de referentiesituatie van het MER voor het vigerende

bestemmingsplan buitengebied. Een geactualiseerde beschrijving van de situatie van de landbouw anno 2023 ontbreekt.
De referentiesituatie in het OER besteedt weinig aandacht aan de agrarische ontwikkeling die autonoom zal kunnen gaan plaatsvinden, op basis van wetgeving en beleid[5], maar ook vanuit demografisch oogpunt. Zo is in de gemeente een derde van de agrarische bedrijfshoofden ouder dan 60 jaar en heeft geen opvolger[6]. Dit betekent dat er een grote autonome verandering gaat plaatsvinden me waarschijnlijk relevante gevolgen voor de inrichting en het gebruik van het agrarisch gebied. Het OER en de omgevingsvisie houden hier onvoldoende rekening mee.

Natuur

De referentiesituatie maakt onvoldoende duidelijk of realisatie van het gemeentelijk biodiversiteitsplan zal leiden tot een versterking en verbetering van de biodiversiteit. Immers, het biodiversiteitplan is nog weinig concreet van aard. Ook de invloed van het wegvallen van de derogatie op de natuurwaarden wordt niet duidelijk beschreven in de referentiesituatie. Daardoor is de referentiesituatie mogelijk te positief dan wel te negatief beoordeeld.

De Commissie adviseert om, voordat wordt besloten over de omgevingsvisie, in een aanvulling op het OER:

- voor de referentiesituatie voor alle aspecten dezelfde zichtjaren te hanteren;
- een actueler beeld te verschaffen van de te verwachten autonome ontwikkeling;
- de beschrijvingen van de referentiesituaties (vooral voor landbouw en natuur) te completeren voor alle beoordelingscriteria.

2.2 Voornemen en alternatieven: opgaven en beleidsopties

Het OER beschrijft de volgende opgaven:

1. Behoud van de landschappelijke kwaliteit en ruimte voor nieuwe initiatieven;
2. Versterken van de regionale bereikbaarheid;
3. Transitie van het buitengebied;
4. Versterken van het regionale vestigingsklimaat;
5. Versterken van de leefbaarheid en de kwaliteit in de kernen;
6. Versterken gezonde leefomgeving.

Vervolgens zijn alternatieven ontwikkeld door meerdere beleidsopties uit te werken binnen elk van deze zes opgaven.

Het in het OER geformuleerde voorkeursalternatief bestaat uit drie verhaallijnen:

1. Vitale leefomgeving in Berkelland;
2. Berkellands landschap als toekomstbestendige drager;
3. Toekomstbestendige economie en landbouw.

[5] Het gaat hier om: mest, stikstof, klimaat, KRW, bestrijdingsmiddelen, gezondheid, biodiversiteit, dierenwelzijn.

[6] Het rapport “Barometer agrarische sector in de gemeente Berkelland”, Wageningen Economic Research/WUR, rapportnr. 2020-075, september 2020 bevat een uitgebreide analyse van de agrarische sector in periode 2005-2018 in de gemeente Berkelland.

Het is voor de Commissie niet helder hoe in de verhaallijnen de opgaven en de beleidsopties zijn geïntegreerd en hoe daarin keuzes zijn gemaakt. Het OER geeft niet of nauwelijks kwantitatieve informatie (aantallen en oppervlaktes) over de ruimte die nodig is voor verschillende ontwikkelingen (ruimteclaims). Daardoor is onduidelijk in hoeverre ruimteclaims verenigbaar zijn of met elkaar conflicteren (botsen), en welke afwegingen hierover gemaakt moeten worden. Met andere woorden, de vraag is of de drie verhaallijnen wel goed naast elkaar kunnen (blijven) bestaan en of het voorkeursalternatief realiseerbaar is.

Bodem en water

In het OER is aangegeven dat voor het voorkeursalternatief het principe van 'bodem en water sturend' is toegepast. Het is echter niet duidelijk waar en hoe dit uitgangspunt en de lagenbenadering[7] doorwerken in het OER. Het uitgangspunt 'bodem en water sturend' vraagt om een goed beeld van de huidige situatie en de randvoorwaarden en uitgangspunten voor mogelijke ontwikkelingen.
In de leefomgevingsfoto is echter geen (systeem)analyse voor bodem en water terug te vinden, zoals bijvoorbeeld op basis van de analyse die in het kader van Aanpak Droogte Achterhoek[8] is gemaakt. In de Achterhoek en ook in de gemeente Berkelland zijn grote ingrepen nodig om verdroging tegen te gaan, zoals het verhogen van de grondwaterstand. Dit heeft gevolgen voor landbouw, wonen en natuur.

Een analyse van het water- en bodemsysteem ziet de Commissie als essentieel voor de omgevingsvisie, omdat deze vanuit het concept van de lagenbenadering de basis is voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dit is met name van belang voor het maken van keuzes en voor het vermijden van zogenoemde afwenteling en lock-ins[9]. Een systeemanalyse van bodem en water zou de basis moeten zijn voor het uitwerken van opgaven en beleidsopties, waarbij de relatie met de landbouw, wonen en natuur expliciet aan de orde komt[10].

Klimaatadaptatie en energieopwekking

Er is volgens de gemeente reeds 140 ha landbouwgrond voor zonnevelden gereserveerd, die inmiddels grotendeels zijn gerealiseerd en waarvoor vergunningen zijn verleend. Uit het OER wordt echter niet duidelijk wat er inmiddels is gerealiseerd. Daarnaast wil Berkelland in 2030 energieneutraal zijn. Daarvoor ligt nog een opgave, vooral voor windenergie. Voor de Commissie is dit echter niet herkenbaar in de verhaallijnen en daarmee in het voorkeursalternatief. Verder is onduidelijk waarom "klimaatadaptatie en energieopwekking" een onderdeel is van het beoordelingskader en niet (deels) onderdeel is van de referentiesituatie en/of een aparte opgave/beleidsoptie is.

Onderwijs en wonen

Het OER geeft aan dat het onderwijsniveau en wonen onderbelichte thema's zijn. De toelichting daarop is echter voor de Commissie niet goed te begrijpen. Voor onderwijs is er een Integraal Huisvestingsplan (IHP), maar het is onduidelijk welke rol dit speelt in de

---

7 De lagenbenadering legt de ruimte uiteen in drie lagen. De eerste laag bestaat uit de fysieke ondergrond, het watersysteem en het biotisch systeem. De volgende laag bevat netwerken van infrastructuur met onder meer wegen, spoorlijnen en waterwegen. Tot slot de laag met de menselijke activiteiten zoals wonen, werken en recreëren en de fysieke neerslag daarvan: de occupatielaag.

8 Zie: https://www.hnsland.nl/projecten/aanpak-droogte-het-watersysteem-in-balans/.

9 Door nieuwe woonwijken en huidige landbouw wordt peilverhoging mogelijk onmogelijk gemaakt.

10 Ook het waterschap Rijn en IJssel heeft in haar formele reactie op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau nadrukkelijk verzocht om aandacht voor het watersysteem in relatie tot ruimte voor water en ruimtelijke kwaliteit.

referentiesituatie en bij de totstandkoming van het voorkeursalternatief. Voor wonen wordt in de omgevingsvisie de keuze voor inbreiding boven uitbreiding gemaakt, maar die keuze wordt in het OER niet onderbouwd of afgewogen.

De Commissie adviseert om, voordat wordt besloten over de omgevingsvisie, in een aanvulling op het OER:

- toe te lichten hoe de drie verhaallijnen van het voorkeursalternatief tot stand zijn gekomen. Doe dit aan de hand van de effectbeoordeling van de opgaven en beleidsopties via de integrale effectbeschouwing;
- beter uit te leggen hoe het principe van 'bodem en water sturend' in de lagenbenadering is gehanteerd in het OER. Neem een (systeem)analyse van bodem en water op, waarbij de relatie met de landbouw en met de natuur expliciet aan de orde komt;
- klimaatadaptatie en energieopwekking onderdeel uit te laten maken van de referentiesituatie en/of daarvoor een aparte opgave/beleidsoptie te formuleren;
- te duiden welke rol onderwijshuisvesting speelt in de referentiesituatie en bij de totstandkoming van het voorkeursalternatief. Onderbouw ook de keuze voor inbreiding (woningbouw).

2.3 Effectbeoordeling

Het OER hanteert bij de effectbeschrijving en -beoordeling een beoordelingskader dat bestaat uit vijf domeinen:

- Plattelandsontwikkeling en economische potentie;
- Sociaal domein en leefbaarheid;
- Gezondheid en veiligheid;
- Ruimtelijke kwaliteit en identiteit;
- Klimaatadaptatie en energieopwekking.

Deze vijf domeinen bestaan uit in totaal 26 beoordelingscriteria. Dit zijn de te onderzoeken (milieu)aspecten. De effecten van de opgaven en beleidsopties worden voor alle domeinen beschreven en beoordeeld ten opzichte van de leefomgevingsfoto (referentie).

Navolgbaarheid en consistentie

Het is voor de Commissie niet navolgbaar hoe in het OER aan de hand van de effectbeoordeling van de zes opgaven en de beleidsopties (hoofdstuk 3) via de integrale beschouwing (paragraaf 3.7) de drie verhaallijnen van het voorkeursalternatief tot stand zijn gekomen (hoofdstuk 4). Het is ook niet duidelijk hoe tot een effectbeoordeling van het voorkeursalternatief (paragraaf 4.5) is gekomen. Dit is deels een gevolg van het hanteren van een onvolledige of onjuiste referentiesituatie.

De effectbeschrijving per verhaallijn in hoofdstuk 4 van het OER heeft het karakter van een opsomming van aandachtspunten en uitgangspunten voor de verdere uitwerking. De beoordelingscriteria komen hier niet terug, waardoor de stap naar de effectbeoordeling niet navolgbaar is. Meerdere keren wordt een positief uitgangspunt direct vertaald naar een positief effect, maar dat is niet goed onderbouwd. Of een positief effect wordt behaald is vooral afhankelijk van de wijze waarop de uitgangspunten worden vertaald in beleid(suitspraken) in de omgevingsvisie.

Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- In paragraaf 3.7.1 van het OER is in een tabel een integrale beschouwing gegeven. Deze geeft de relaties tussen de effecten van de zes opgaven met de vijf domeinen en de invloed op de (milieu)aspecten van het beoordelingskader. Het is echter onduidelijk of het hier alleen om negatieve of ook om positieve effecten gaat, waarbij bovendien de inkleuring of duiding van niet alle vakjes logisch lijkt. Bijvoorbeeld: “Onderwijsniveau” (domein “Sociaal domein & leefbaarheid”) is volgens de tabel in de samenvatting het enige criterium met een beperkt negatief effect. Volgens de tabel in paragraaf 3.7.1 zou dat veroorzaakt worden door opgave 5 (“verbeteren leefbaarheid en de kwaliteit van de kernen"). De oorzaak-gevolgrelatie is onduidelijk. Ook is niet duidelijk waarom opgave 1 nadelig zou zijn voor de waterveiligheid.
- De tabel in paragraaf 3.7.1 en tabel 3.5 in paragraaf 3.7.2 zijn niet consistent. In de tabel in paragraaf 3.7.1 krijgen de aspecten “bodemkwaliteit” en “waterkwaliteit” (domein “gezondheid en veiligheid") bij opgave 1 de kwalificatie “een belangrijk effect op het beoordelingscriterium". In tabel 3.5 in paragraaf 3.7.2 worden deze aspecten als “neutraal” beoordeeld. Bij een belangrijk effect op het beoordelingscriterium zou dat of negatief of positief moeten zijn en niet neutraal.

Leefbaarheid

In de effectbeschrijving en -beoordeling wordt bij het thema gezondheid voorbijgegaan aan twee bedreigingen vanuit de agrarische hoek: zoönosen en bestrijdingsmiddelen. Zo adviseert de GGD om terughoudend om te gaan met nieuwe gevoelige bestemmingen, zoals woningen of ziekenhuizen, op een afstand van minder dan 2 kilometer van intensieve veehouderijen. Het is daarom van belang om zichtbaar te maken waar intensieve veehouderijbedrijven zich bevinden in de gemeente en in welke mate uitbreiding van de vier woonkernen hierdoor mogelijk wordt gehinderd. Weliswaar bevat de omgevingsvisie beleid voor gezondheid en intensieve veehouderij, maar in het OER is daarover niets terug te vinden.

Een ander aspect van leefbaarheid is duurzame mobiliteit. Het OER maakt niet duidelijk of en zo ja hoe de regionale bereikbaarheid zal worden versterkt door meer duurzame mobiliteit.

Landschap en cultureel erfgoed

Het OER geeft aan dat het voorkeursalternatief redelijk positief tot positief scoort op de aspecten landschap en cultureel erfgoed. De inzet op het ontwikkelen van nieuwe functies in combinatie met de beoogde verbeteringen voor landschap en natuur, zorgen volgens het OER voor positieve scores. Ook de inzet op het behoud van noaberschap en sociale structuren zorgt voor een positieve beoordeling. De Commissie ziet echter in het voorkeursalternatief weinig nieuwe functies in de gemeente voor deze ambities. Het voorkeursalternatief bevat hoofdzakelijk kleinschalige ontwikkelingen in enkele woonkernen. De daarbij genoemde af te dwingen verbetering van het landschap en de cultuurhistorie leidt tot een ‘neutrale' beoordeling. Het is onduidelijk waarin de genoemde verbetering zit, de beoordeling in het OER is daardoor onvoldoende onderbouwd.

De Commissie adviseert om, voordat wordt besloten over de omgevingsvisie, in een aanvulling op het OER:

- de effectbeoordelingen van de opgaven, beleidsopties en van het voorkeursalternatief kritisch te beschouwen en daar waar nodig aan te vullen dan wel te herzien. Doe dit nadat de beschrijving van de referentiesituatie is aangevuld en gecorrigeerd;
- in de integrale effectbeschouwing (paragraaf 3.7 van het OER) een algehele kwaliteitsslag door te voeren (waaronder consistentie, navolgbaarheid effectscores);
- in de effectbeoordeling duidelijkheid te geven over hoe de regionale bereikbaarheid zal worden versterkt middels duurzame mobiliteit;
- In de effectbeoordeling nader uiteen te zetten hoe in ruimtelijke zin zal worden omgegaan met gezondheid in relatie tot de intensieve veehouderij;
- hoe de effectbeoordeling van het aspect “landschap en cultureel erfgoed” tot stand is gekomen.

2.4 Passende Beoordeling

Om de mogelijke gevolgen van de Omgevingsvisie voor Natura 2000-gebieden te beoordelen is een Passende Beoordeling opgesteld, die een bijlage[11] is van het OER. Deze heeft het karakter van een risicobeoordeling, waarin is aangegeven welke ontwikkelingen kunnen leiden tot significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden rond de gemeente Berkelland[12]. Vervolgens zijn randvoorwaarden en mogelijke maatregelen benoemd om aantasting van deze gebieden te voorkomen.

De Passende Beoordeling concludeert dat veel ontwikkelingen (woningbouw, bedrijventerrein) leiden tot een significante aantasting van Natura 2000-gebieden door extra stikstofdepositie. Deze conclusie vindt de Commissie opmerkelijk, omdat ook bij inbreidingslocaties (woningbouw) een bestaande functie aanwezig kan zijn die voldoende interne saldering biedt voor de beoogde nieuwe functies. Bij nieuwe stedelijke functies (zoals woningbouw en bedrijventerreinen) op landbouwgrond is dat met zekerheid het geval, omdat de op te heffen agrarische stikstofemissies vrijwel altijd (veel) groter zijn dan de nieuwe verkeersemissies[13]. De negatieve effecten in de Passende Beoordeling zijn naar mening van de Commissie dan ook mogelijk overschat.

De Commissie beveelt aan om bij vervolgbesluiten nadrukkelijk in te gaan op de kansen voor en de mogelijke positieve effecten op Natura 2000-gebieden, onder andere door het ontwikkelen van nieuwe functies op landbouwgrond.

---

[11] Passende Beoordeling Omgevingsvisie Berkelland, Antea Group, projectnummer 0468005, d.d. 18 juli 2023.

[12] De meest relevante Natura 2000-gebieden zijn de gebieden die direct grenzen aan de gemeentegrenzen van de gemeente Berkelland. Dit zijn de volgende gebieden:

- Stelkampsveld
- Buurserzand & Haaksbergerveen
- Zwillbrocker Venn Und Ellewicker Feld
- Lüntemer Fischteich u. Ammeloer Venn
- Witte Venn, Krosewicker Grenzwald
- Moore und Heiden des westlichen Münsterlandes

[13] uitgaande van gasloze woningen en bedrijven

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de Commissie en over haar werkwijze vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:
ir. Eric van der Aa
ir. Sjoerd Bokma
drs. Robert Jan Jonker
Margo Meeuwissen MSc
Marja van der Tas (voorzitter)
drs. Paul van der Zee (secretaris)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Omgevingsvisie gemeente Berkelland

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffect-rapport (MER) vereist zijn. Uit Bijlage V van het Omgevingsbesluit onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het bijvoorbeeld om stedelijke ontwikkeling (categorie J11), uitbreiding van bedrijventerrein (J10), landinrichting (J12) of windturbines (C2). Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom wordt een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Gemeenteraad van Berkelland

Initiatiefnemer besluit

College van burgemeester en wethouders van de gemeente Berkelland

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 5 december 2023 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER/OER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl pro-jectnummer 3771 in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl